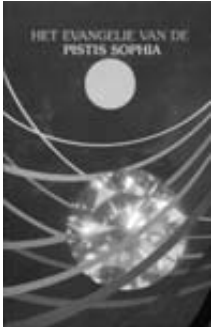

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

Het evangelie van de Pistis Sophia, vertaling C.Schmidt/C.Ligthart, Rozenkruis Pers, Haarlem, 2002, ISBN 90 6732 276 8, 312 blz., gebonden, €34,50

In de index van *De Geheime Leer* wordt de *Pistis Sophia* vier keer genoemd. Het nu volgende citaat komt uit deel 2, pag. 566 (Engelse uitgave).

HPB schrijft, dat de Upanishads geheel in de gnostische literatuur zijn overgegaan en vervolgt "en een brahmaan hoeft slechts de Pistis Sophia te lezen om het eigendom van zijn voorvaderen te herkennen, tot de zegswijze en de gebruikte vergelijkingen toe." Hierna bespreekt HPB een tekst uit de *Pistis Sophia* en een tekst uit de *Mahābhārata*, om precies te zijn uit de *Anugîtâ*. Op pag. 569 vervolgt ze

"Deze nogal uitvoerige aanhalingen en voorbeelden zijn nodig, al was het maar om de onderzoeker op de boeken te wijzen die hij moet bestuderen om er door vergelijkend voordeel en kennis uit af

te leiden. Laat hem de Pistis Sophia lezen in het licht van de *Bhagavadgîtâ*, de *Anugîtâ* en andere; en dan zal de uitspraak van Jezus in het gnostische evangelie duidelijk worden en de dode-letter sluiers zullen onmiddellijk verdwijnen."

En in een noot op pag. 566 schrijft ze:

"Pistis Sophia is een buitengewoon belangrijk document, een waar evangelie van de gnostici; (...) Het is echt en zou even canoniek moeten zijn als elk ander evangelie. (...)"

Het licht in jezelf, Over meditatie en vrijheid, J. Krishnamurti, vert. Elizabeth van Velsen, met een voorwoord van Ray McCoy, Rainbowpockets/uitgeverij Maarten Muntinga, Amsterdam, 2002, 154 blz., €8,-

Deze pocket bevat 18 korte teksten van Krishnamurti (hierna K). De meeste teksten komen uit openbare toespraken in verschillende delen van de wereld in de periode 1968-1983. Verder een tekst uit een dialoog in Saanen in 1976 en een tekst uit 1973 uit K' s dagboek.

Als ik me goed herinner, heeft K. ooit gezegd, dat iemand, die door een toeval - zonder be-

paalde verwachtingen - de tent/zaal binnen zou komen lopen, waar de 'talk' was, misschien wel degene zou zijn, die hem (volledig) zou begrijpen. Wat dat betreft, is het fascinerend, dat er nu teksten van K uitgegeven worden in de serie Rainbowpockets. Wie - in afwachting van een trein - een AKO- stationsboekhandel binnenloopt, zou tussen stapeltjes met boeken van Remco Campert, Dostojewski of Nelleke Noordervliet deze bundel tegen kunnen komen. Dat is volgens mij een heel nieuwe situatie. Vroeger werd K misschien ook wel ontdekt door mensen die niet eerder van hem gehoord hadden, maar dan had men toch meestal al wel een bepaalde stap gedaan: men stond in de boekhandel of bibliotheek voor de rubriek esoterie, religie, levensbeschouwing of filosofie. Kreeg je een Krishnamurti- boek cadeau, dan had de gever je kennelijk als geïnteresseerd ingeschat. Wie weet hebben de vertragingen bij de NS Krishnamurti dus wel een heel nieuw publiek bezorgd...

Het lezen van een boek van K is echter iets heel anders dan het bijwonen van een toespraak. Zelf heb ik hem nooit "in het echt" gezien, maar weet nog goed, wat een verschil het voor me maakte, toen ik K op een videofilm zag, nadat ik hem eerst alleen uit boeken kende. Hij kwam veel warmer, milder, vriendelijker over. Misschien zijn dat niet de juiste woorden. In ieder geval vraag ik me af, of een onverwachte kennismaking met louter de tekst van Krishnamurti's toespraken niet bepaalde nadelen zou kunnen hebben.

Veel meer nog dan bij een bijgewoone lezing of bekeken video kleurt de lezer zelf de tekst en kan men K ervaren als een cynicus, betweter, warhoofd of als een meedogenloos verkondiger van de waarheid. Men zou K ook kunnen ervaren als iemand zonder gebreken, een soort Zen-leraar of als een criticus t.a.v. religies. Ik waag mezelf op het ogenblik maar liever niet aan een "oordeel".

Behalve de teksten van toespraken, bestaan er ook teksten, die K daadwerkelijk geschreven heeft. Hier zitten schitterende natuurbeschrijvingen tussen, ideeën over opvoeding, observaties van mensen die hij ontmoette en gedichten, bijv. over een meisje, dat met poppen speelt. Aan deze teksten kleef volgens mij minder het gevaar, wat ik hierboven beschreef en mogelijk zijn ze ook voor een groter of ander publiek interessant. Krishnamurti was absoluut een literair begaafd schrijver, wiens werk niet alleen boeiend is voor mensen, die een antwoord op levensvragen zoeken. Overigens gaf Rainbownpocket eerder *Innerlijke eenvoud* uit, dat wèl door K geschreven tekst bevat. Het betreft een vertaling uit de reeks *Commentaries on Living*, (voor mij) een erg mooi boek.

De uitgever zou misschien kunnen overwegen om op de flaptekst van een nieuwe druk van dat boek aanbevelingen van romanschrijvers als Iris Murdoch te zetten (Murdoch en K voerden ooit een gesprek, waar video-opnamen van zijn gemaakt), om zo ook de aandacht van een meer literair geïnteresseerd publiek te trekken.

En zo heeft Krishnamurti vele kanten. Zo zag ik onlangs op de boekentafel van de - altijd drukbezochte - Dominicuskerk in Amsterdam - een boek liggen van auteur Tjeu van den Berk: *Het mysterie van de hersenstam, Over basisfuncties, psychosomatiek en spiritualiteit*. De auteur, die eerder o.a. schreef over mystagogie en symbolisch bewustzijn, had in "Het mysterie" een aantal passages uit boeken van Krishnamurti opgenomen. Passages, die hij lovend besprak. Het lijkt me niet boud om te beweren, dat de boeken van K zelf ook nog wel op deze boekentafel terecht zullen komen. Misschien over een paar jaar... Misschien ligt er al wel één!

Tot slot: in deze "recensie" staat nog niets inhoudelijks over het boek zelf. Daarom een paar citaten.

"Over de onbewuste geest is veel geschreven, vooral in het Westen. Er is buitengewoon veel betekenis aan gehecht. Maar de onbewuste geest is net zo triviaal, net zo oppervlakkig als de bewuste geest." "Aandacht impliceert een geest die geen verlangen heeft te krijgen, te verwerven, te bereiken, iets te zijn."

En, gelicht uit een grotere passage over stilte: "Er is stilte tussen twee muzieknoden; er is stilte tussen twee gedachten, tussen twee bewegingen; er is stilte tussen twee oorlogen; er is stilte tussen man en vrouw voor ze gaan ruziemaken." Toen ik dit las, moest ik - misschien voor het eerst - een beetje om Krishnamurti glimlachen.

Peter van der Linden

Het doel heiligt de middelen nooit

Wij maken u attent op een brochure van de Stichting I.S.I.S., International Study-Centre for Independent Search for Truth. In de symposiumreeks nummer 4 van oktober 2002 verscheen de brochure "Het doel heiligt de middelen nooit, een vredelievend antwoord op terreur".

Hierin staan de volgende artikelen:

- "Veel mensen, één mensheid, over de gemeenschappelijke kern van alle mensen" door Henk Bezemer
 - "Veel godsdiensten, één religie" door Barend Voorham
 - "Eenheid en verscheidenheid in schepping en politiek, Islamitische perspectieven" door Michiel Leezenberg
 - "Mededogen, het enige middel tot harmonie" door Joop Smits
 - "Heilige doelen vragen om heilige middelen" door Herman C. Vermeulen
 - "Het doel heiligt de middelen nooit, naschrift" door de redactie.
- Stichting I.S.I.S., telefoon 070-346 15 45, E-mail: info@isis-stg.org.

Duizend lichten aansteken, een theosofische visie, Grace F. Knoche, Theosophical University Press Agency, Den Haag, 2002, 243 blz., € 15,-

De auteur is sinds 1971 leider van The Theosophical Society en redacteur van het tijdschrift *Sunrise*. Het boek is een inleidend werk over theosofie. Zoals in soortgelijke boeken ook hier een bespreking van zaken als evolutie, reïncarnatie, karma en historische gegevens over HPB en het ontstaan van de moderne theosofische beweging in 1875. Knoche noemt dit laatste “een interventie op het juiste moment, want de voorafgaande decennia waren getuige geweest van een radicale omwenteling in het spirituele en intellectuele denken.” Ze doelt hier o.a. op de geologische bewijzen voor de enorme ouderdom van de aarde, de beweringen van Darwin over de oorsprong van de mens, de fascinerende ontdekkingen van archeologen in Egypte en de ontdekking van oosters gedachtegoed. Knoche stelt, dat de meeste wetenschappers en het grote publiek de hypothesen van Darwin als feiten hebben opgevat i.p.v. als toetsbare theorieën. Andere wetenschappers hebben volgens

haar gesuggereerd, dat er waarschijnlijk intelligente krachten achter de ontwikkeling van de soorten zitten. Ook deze wetenschappers hebben echter geen verklaring voor “de buitengewone bewustzijnsprong (...) van een dier naar een schepende, kunstzinnige en oorspronkelijke denker(...)” Knoche verhaalt dan over de tussenkomst van gevorderde wezens vanuit hogere gebieden. Ze stelt overigens, dat het “honderden, duizenden, zo niet miljoenen jaren moet hebben gekost” om het ontwaken van het denken in een hele mensheid te bereiken.

In m.n. de latere hoofdstukken van het boek wordt de periode besproken waarin de mensheid nu leeft. Ze verwijst naar HPB's uitspraak, dat de mensheid snel een nieuwe cyclus in zou gaan, waarin de latente psychische en occulte krachten in de mens zouden beginnen te ontkiemen en te groeien. Blavatsky waarschuwde voor het gevaar, dat zou optreden, wanneer de psychische ontwikkeling de manasische en geestelijke zou gaan overtreffen. Verder citeert Knoche uit *De Stem van de Stilte* en bespreekt de “verheven deugden”, die hierin genoemd worden. Geestelijke leringen hebben volgens haar “de kracht om mensen te verheffen; en hoewel edele idealen in de gedachteatmosfeer op zich al invloed hebben, kan er een zekere magie plaatsvinden wanneer ze worden ondersteund door personen die deze idealen in praktijk brengen.”

Duizend Lichten staat vol verwijzingen naar de *Purâna's*, Hesiodus, Shakespeare, Paulus,

Boehme, maar de schrijfster laat – gelukkig – regelmatig haar eigen stem horen. Soms met prikkelende uitspraken. Zo zegt ze: “Een aantal mensen heeft de leringen van de meesters genomen en daaruit een fantasie van psychische verbeelding geschapen, een karikatuur van theosofie.” Soortgelijke opmerkingen waren een aantal maanden geleden te lezen in het tijdschrift van de Theosofische Vereniging in Engeland. Om misverstanden te voorkomen: de Engelse auteur doelde hier niet op het Theosofisch Genootschap. Dat Knoche geen personen/groeperingen noemt heeft vermoedelijk te maken met het belang, dat theosofen hechten aan de keuzevrijheid van mensen/het gevaar van beïnvloeding. Het verschil ligt er m.i. in, dat de Engelse auteur zich tot mede-theosofen richtte, en Knoche's boek bedoeld is als eerste kennismaking met theosofie. Overigens lijkt het me interessant genoeg voor meer “doorgewinterde” theosofen.

Shivânanda Laharî, golven van goddelijk geluk, Adi Shankara, ISBN 90 76392 17 X, uitgeverij Conversion Productions, € 13.

Dit lofdicht van honderd verzen van de grote dichter-filosoof Shankara (plm 800 n. Chr) is een

B o e k & p e r i o d i e k

belangrijk werk omdat hij als geen ander de betekenis kent van “golven van goddelijk geluk”. Het “goddelijk geluk” is Shivánanda: het geluk van Shiva en Shankara wordt beschouwd als een incarnatie van Shiva.

Deze Nederlandse vertaling is gebaseerd op de Engelse uitgave van de Shrî Ramakrishna Math in Madras (1985) van de hand van Svâmi Tapasyânanda. Dit werk wordt uitgegeven in de serie van de Ramakrishna Vedanta Vereniging Nederland in Amstelveen.

Wie over Shankara spreekt, denkt daarbij onmiddellijk aan sannyâsa, het monnikschap binnen de Vedische traditie. Shiva is heer en meester over sannyas en wordt Tyâgarâja genoemd, koning van ascese. Diezelfde Shiva danst echter in extase op de kosmos omdat niets hem bindt of tegenhoudt. Zijn wederhelft is de beeldschone Umâ met wie hij voortdurend verenigd is. Toch is hij het symbool van de onthechte asceet en yogi. Hemelbewoners zoeken de nectar en ambrozijn voor hun onsterfelijkheid, maar Shiva neemt het vergif dat kâlakûta wordt genoemd en houdt het vast in zijn keel. Vandaar dat Shiva een

blauwe keel heeft. Shiva is de bron van alle welzijn, geluk en voorspoed. Daarom wordt deze lofzang op hem Shivánanda Laharî genoemd: golven van goddelijk geluk.

Deze uitgave is in de eerste plaats bedoeld als praktisch handboekje voor diegenen die er daadwerkelijk naar verlangen “overstroomd te worden door goddelijke gelukzaligheid” en niet zozeer voor filologen en taalkundigen. Geen woorden maar daden dus. De tekst is dan ook een vertolking en geen vertaling.

Bahá'ís, P. Bakker, uitgeverij Kok, Kampen, ISBN 90 435 0568 4.

Dit is een deeltje in de serie *Wegwijs*, die beoogt betrouwbare, zakelijke informatie te geven over wereldgodsdiensten, religieuze groeperingen, kerken en stromingen.

Eerder verschenen in deze serie deeltjes over o.a. hindoeïsme, islam, new age, theosofie en de Oud-Katholieke kerk.

De Bahá'í- Wereldgemeenschap is wereldwijd in 190 landen verbreid. Ook in ons land is

zij vertegenwoordigd door de Nationale Raad van de Bahá'ís van Nederland met ca. 1300 leden, georganiseerd in ruim 30 zgn. plaatselijke raden. De Bahá'ís beschouwen hun geloof als de jongste onafhankelijke wereldreligie, die gesticht werd door de in het vroegere Perzië geboren Mirza Husayn-Ali (1817-1892), bekend als Bahá'u'lláh ('Heerlijkheid Gods'). Zijn volgelingen zien hem als de meest recente in een reeks van boodschappers van God: Abraham, Mozes, Boeddha, Zoroaster, Christus en Mohammed.

P. Bakker, zelf lid van de Bahá'ís, behandelt alle aspecten van deze religie, aan de hand van de geschriften van de Bahá'u'lláh, die door diens zoon 'Abdu'l-Bahá werden uitgelegd.

